

Zenon Guldon

"Z dziejów rzemiosła w Kielecczyźnie", Kielce 1973 : [recenzja]

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 10, 584

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z *DZIEJÓW RZEMIOSŁA W KIELECCZYŻNIE*, Kielce 1973, Muzeum Świętokrzyskie w Kielcach, ss. 164.

Wydawnictwo obejmuje teksty sześciu referatów i dwóch komunikatów, ogłoszonych na zorganizowanej w Kielcach w 1969 r. konferencji naukowej poświęconej dziejom rzemiosła.

W pierwszym referacie J. Pazdur podkreśla rolę badań nad przeszłością rzemiosła na Kielecczyźnie (s. 13—20). Z kolei E. Balcerzak omawia stan rzemiosła miejskiego na terenie dawnego powiatu sandomierskiego w XVI—XVIII w. (s. 21—39). Struktura gospodarczo-społeczna i demograficzna miast Sandomierszczyzny wymaga szczegółowych badań, opartych na zachowanych rejestrach podatkowych, inwentarzach, lustracjach, księgach miejskich i innych typach źródeł. Autorka była w stanie jedynie częściowo wykorzystać istniejącą bazę źródłową, dając w rezultacie jedynie zarysowany obraz produkcji rzemieślniczej, organizacji rzemiosła i handlu wyrobami rzemieślniczymi. Zachowało się znacznie więcej przywilejów cechowych. Tytułem przykładu wskazać można chociażby na przywilej dla mieczników staszowskich z 1695 r.¹ Teksty szeregu statutów cechowych zachowały się w księgach miejskich Sandomierza². Może jeszcze drobna uwaga: cytat łaciński na s. 25 (przyp. 16) zawiera wiele przeinaczeń, wynikających z błędnego odczytania rękopisu.

W kolejnym artykule N. Miks-Rudkowska przedstawia główne ośrodki rzemiosła kamieniarskiego w Pińczowie, Kunowie, Szydłowcu i Chęcinach (s. 41—60). Warto może dodać, że również w Kielcach powstał w 1767 r. cech murarski, ciesielski i kamieniarski³.

¹ Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Kielcach, Akta cechów — zbiór szczątków.

² Zob. np. WAP Kielce, Akta m. Sandomierza, nr 10, f. 205v.—210v., statut cechu szewców z 1638 r.

³ *Kielce. Materiały źródłowe do połowy XIX wieku*, oprac. Z. Guldon, S. Marcinkowski i E. Wirska, Kielce 1971, s. 50—52.

J. Kruppé przedstawia szczegółowy program badań nad garncarstwem Kielecczyzny w okresie późnośredniowiecznym i nowożytnym (s. 61—74). Już w XVI w. do bardziej znanych ośrodków wytwórczych należały Iłża, Łagów, Ćmielów i Przytyk. W Łagowie w końcu XVI w. było aż 21 garncarzy⁴. O jakości tamtejszych złożeń gliny świadczy wzmianka w inwentarzu dóbr biskupstwa włocławskiego z 1760 r.:

Glina osobliwszej dobroci znajduje się na polu łagowskim rozmaitych kolorów: przednia biała, siwa z pasowym kolorem, biała jak przekładana i czarna, która ma być najlepsza i po wypaleniu staje się białą; po tę zajeżdżają mil kilka i kilkanaście z Ulanowa, z Radgoszczy i Iłży, gdyż z swej gliny, bez tutejszej, robota, czyli polewa, tam się nie udaje. Tak o tej glinie mówią, iż się równa saskiej pod Meisen, kto wie, czyby nie można i tu porcelany robić, a przynajmniej farfurek, sprowadziwszy magistrów doskonałych⁵.

Ostatnie dwa referaty dotyczą zmian w produkcji ceramiki w XIX w. (s. 75—82) i ludowej technologii drewna (s. 83—115). Wydawnictwo zamykają komunikaty dotyczące górnictwa i rękodzieł w epoce kamienia oraz najdawniejszych kafli garnkowych.

Podsumowując stwierdzić można, że omawiane wydawnictwo stanowi istotny krok na drodze do pełnego poznania tradycji rzemieślniczych Kielecczyzny. Osiągnięte rezultaty i sformułowane postulaty badawcze stanowić mogą punkt wyjścia do szczegółowych badań monograficznych.

Zenon Guldon

⁴ *Revisio bonorum episcopatus Wladislawiensis facta a. 1598*, wyd. L. Żytkowicz, Toruń 1950, s. 217.

⁵ Archiwum Diecezjalne we Włocławku, sygn. 161.